

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 142/08-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. júla 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti J. Z., B., zastúpeného advokátkou JUDr. G. Z., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 71/01 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. Z. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 71/01 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 71/01 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. Z. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava IV **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava IV je povinný uhradiť J. Z. trovy konania v sume 7 939 Sk (slovom sedemtisícdeväťstotridsaťdeväť slovenských korún) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. G. Z., B.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti J. Z. nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 142/08 zo 6. mája 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. Z. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 71/01.

Na základe výzvy sa k veci vyjadril okresný súd podaním sp. zn. Spr 3226/08 z 30. mája 2008 doručeným ústavnému súdu 9. júna 2008, v ktorom predsedníčka okresného súdu k sťažnosti okrem iného uviedla:

„Na Okresný súd Bratislava IV podal dňa 18. 6. 2001 navrhovateľ: J. Z., bytom B., proti odporcovi: J. S., bytom B., návrh o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy o prevode vlastníctva bytu. Návrh je vedený pod sp. zn. 6 C 71/01.

V označenej právnej veci boli vykonané nasledovné úkony súdu a účastníkov:

Navrhovateľ bol vyzvaný dňa 26. 7. 2002 na zaplatenie súdneho poplatku za návrh. Súdny poplatok bol zaplatený dňa 6. 8. 2002. Úpravou zo dňa 5. 9. 2002 bol určený termín pojednávania na 24. 10. 2002. Pojednávanie bolo odročené z dôvodu doplnenia návrhu navrhovateľom v lehote 7 dní. Návrh bol doplnený dňa 6. 11. 2002. Navrhovateľ bol vyzvaný na doplatok súdneho poplatku dňa 25. 11. 2002. Navrhovateľ podaním zo dňa

31. 3. 2003 žiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov. Súd uznesením zo dňa 26. 5. 2003 navrhovateľovi nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Súdny poplatok bol doplatený dňa 28. 5. 2003. Úpravou zo dňa 22. 9. 2003 bol určený termín pojednávania na 21. 10. 2003, na ktorom bol vyhlásený rozsudok. Navrhovateľ sa proti rozsudku odvolal a spis bol dňa 22. 1. 2004 zaslaný Krajskému súdu v Bratislave. Krajský súd v Bratislave doručil dňa 18. 4. 2004 späť spis bez meritórneho rozhodnutia vo veci s tým, aby bol vyzvaný navrhovateľ na doručenie riadneho návrhu na vylúčenie sudcov Okresného súdu Bratislava IV. Súd vyzval navrhovateľa výzvou doručenou mu dňa 29. 9. 2004. Po podaní námietky zaujatosti navrhovateľom, bol spis dňa 11. 10. 2004 predložený Krajskému súdu v Bratislave. Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 22. 3. 2005 napadnutý rozsudok prvostupňového súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie a rozhodol, že zákonný sudca nie je vylúčený z pojednávania a rozhodovania vo veci. Spis bol doručený tunajšiemu súdu dňa 29. 4. 2005. Úpravou z 13. 6. 2005 bol určený termín pojednávania na 13. 9. 2005. Podaním zo dňa 18. 7. 2005 navrhovateľ rozšíril návrh o ďalšieho odporcu a žiadal o pripustenie zmeny návrhu. Pojednávanie dňa 13. 9. 2005 bolo odročené. Po doplnení podania navrhovateľom, bol určený termín pojednávania na 26. 1. 2006. Súd pripustil rozšírenie návrhu, pojednávanie bolo odročené na 23. 3. 2006 za účelom pripojenia spisu Okresného úradu vyšetrovania Bratislava IV a dopytu na príslušný kataster nehnuteľností. Dopyt bol urobený dňa 24. 5. 2006. Uznesením zo dňa 21. 9. 2006 bol ustanovený znalec . Navrhovateľ podaním zo dňa 9. 10. 2006 vzniesol námietku zaujatosti voči znalcovi. Navrhovateľ bol vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za vznesenú námietku zaujatosti. Navrhovateľ podaním zo dňa 23. 11. 2006 žiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov. Súd uznesením zo dňa 4. 1. 2007 nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Navrhovateľ sa proti uzneseniu odvolal dňa 25. 1. 2007, spis bol predložený dňa 8. 3. 2007 Krajskému súdu v Bratislave. Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 24. 5. 2007 napadnuté uznesenie potvrdil a spis bol doručený späť dňa 6. 6. 2007. Spis bol v mesiaci jún zaslaný znalcovi. Znalec vrátil spis dňa 9. 8. 2007. Okresný súd Bratislava IV uznesením zo dňa 5. 9. 2007 rozhodol o námietke zaujatosti navrhovateľa proti znalcovi tak, že tohto nevyvlúčil z konania vo veci. Spis bol zaslaný na vypracovanie znaleckého posudku dňa 25. 9. 2007 a znalcom bol vrátený dňa 19. 10. 2007 bez vypracovaného znaleckého posudku zo zdravotných dôvodov. Okresný súd Bratislava IV uznesením zo dňa 31. 10. 2007 ustanovil iného znalca. Znalec podaním zo dňa 31. 11. 2007 žiadal o

predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku. Spis bol dňa 19. 12. 2007 vrátený znalcovi spolu so súhlasom s predĺžením lehoty. Znalec dňa 23. 1. 2008 opätovne vrátil spis s tým, že podľa jeho názoru je vylúčený z prejednávania tejto veci. Ďalším uznesením bol vo veci ustanovený ďalší znalec. Znalec podaním zo dňa 6. 3. 2008 žiada o súčinnosť. Úpravy zo dňa 26. 5. 2008 sa budú realizovať po vrátení spisu z Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Z prehľadu vykonaných procesných úkonov súdom a navrhovateľom je zrejmé, že vo veci boli spôsobené prieťahy v konaní najmä navrhovateľom, ktorý viackrát menil a rozširoval petit návrhu, ako aj okruh účastníkov konania, vzniesol námietku zaujatosti proti znalcovi. Ďalšie prieťahy objektívneho charakteru boli spôsobené aj tým, že opakovane sa musel meniť ustanovený znalec.“

Rovnaké skutočnosti, ako uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti, vyjadrení jeho účastníkov a z obsahu súdneho spisu, ktorý mu bol predložený k preverke 9. júna 2008.

Ústavný súd zistil, že 31. októbra 2002 sťažovateľ podal návrh na pripustenie zmeny návrhu, ktorý rozšíril podaniami doručenými okresnému súdu 18. júla a 16. septembra 2005.

Právna zástupkyňa sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu vyjadrila písomným podaním z 21. júla 2008, z obsahu ktorého vyplýva, že sa s vyjadrením okresného súdu nestotožňuje.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 71/01 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup súdu (3) (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní (napr. II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

1. Z predloženého súdneho spisu vyplýva, že predmetom konania vedeného okresným súdom je určenie neplatnosti kúpnej zmluvy o prevode vlastníctva k bytu a ďalšie nároky z toho vyplývajúce (návrh o vypratanie bytu). Podľa názoru ústavného súdu spory o takéto nároky nie sú právne zložité a existuje k nim aj stabilizovaná judikatúra všeobecných súdov, i keď skutkovo, ako to vyplýva zo súdnej praxe, spravidla predpokladajú znalecké dokazovanie. Ústavný súd však na záver vychádzajúc z dosiahnutých výsledkov a zistených skutočností konštatuje, že žiadna skutková zložitosť veci nemôže v danom prípade ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania pred okresným súdom.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ bol v konaní aktívny a súčinnosťný, o vec sa pravidelne zaujímal a v septembri 2006 podal aj

sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní. Je síce pravdou (ako tvrdil aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti), že má tiež čiastočný podiel na doterajšej dĺžke konania, čo potvrdzuje to, že v priebehu konania jeho právni zástupcovia upravovali petit žalobného návrhu, pôvodný nárok sťažovateľ v priebehu konania viackrát upresňoval a dopĺňal (napr. 31. októbra 2002, 18. júla a 16. septembra 2005), rozširoval okruh účastníkov na strane žalovaných, dvakrát požiadal o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov (marec 2003 a november 2006), podal aj námietky zaujatosti proti zákonnému sudcovi (v októbri 2004) a znalkyni (v októbri 2006). Týmto žiadosťami napokon nebolo vyhovené, ale podľa názoru ústavného súdu využitie možností daných sťažovateľovi procesnými predpismi [napr. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“)] na uplatňovanie a presadzovanie jeho práv v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (napr. I. ÚS 31/01). V takomto prípade však zodpovednosť nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, III. ÚS 59/08).

Tieto skutočnosti vzhľadom na iné úkony a neefektívny postup okresného súdu podstatne neprispeli k predĺženiu doby tohto konania.

3. Pri hodnotení doterajšieho postupu okresného súdu v namietanom konaní poukazuje ústavný súd na to, že v jeho konaní sa síce nevyskytli väčšie obdobia nečinnosti, ale postup okresného súdu bol už od začiatku neefektívny, pretože o návrhu sťažovateľa na pripustenie zmeny návrhu z 31. októbra 2002 rozhodol až 26. januára 2006, čo mu bolo vytknuté už v zrušovacom rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorý jeho rozhodnutie z 21. októbra 2003 zrušil pre nezrozumiteľnosť a nepreskúmateľnosť dôvodov podľa § 221 ods. 1 a 2 OSP. Neefektívna činnosť bola zistená aj po podaní odvolania sťažovateľom, keď bol spis vrátený z odvolacieho súdu predčasne bez meritórneho rozhodnutia (18. apríla 2004), pretože nemohol rozhodnúť o vznesenej námietke zaujatosti sťažovateľom, ktorá nebola konkretizovaná.

Ústavný súd vychádzajúc zo svojej judikatúry (napr. IV. ÚS 239/03, IV. ÚS 9/05, IV. ÚS 211/05) ďalej konštatuje, že nesústreďený a neefektívny bol aj postup okresného súdu súvisiaci so znaleckým dokazovaním znalcami z odboru písomoznalectva, pretože

v tomto období takmer 20 mesiacov (od októbra 2006, keď pribral do konania prvú znalkyňu, až do 26. mája 2008, keď vyzval príslušné orgány na predloženie originálov listín na overenie podpisov účastníkov na účely znaleckého dokazovania už pre tretieho ustanoveného znalca, pretože dvaja predtým odmietli posudok spracovať zo zdravotných dôvodov a pre pracovnú zaneprázdnenosť) neurobil žiadny relevantný úkon smerujúci k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníkov konania. Okresný súd teda nepostupoval pri nariadovaní znaleckého dokazovania dôsledne a vopred nekonzultoval objektívnu možnosť podania posudku (§ 127 OSP), čím v konaní vznikli zbytočné prietahy, ktoré priznal aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 71/01, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo

alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ prostredníctvom právneho zástupcu vo svojej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 000 Sk, ktoré odôvodnil najmä tým, že *„od roku 2001 je sťažovateľovi znemožnené predmetný byt užívať, čo znamená, že je odkázaný neustále riešiť bytovú otázku, čo s prihliadnutím na jeho zdravotný stav je veľmi ťaživá a komplikovaná situácia, ktorá závisí len o dobrej vôle ľudí. Zo svojho dôchodku si sťažovateľ nie je schopný zabezpečiť náhradné ubytovanie napr. prostredníctvom nájmu a kúpou iného bytu...“*.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav konania na okresnom súde v právnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 6 C 71/01 a povahu veci ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Preto vo zvyšnej časti jeho žiadosti nevyhovel.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému

účastníkovi konania jeho trovy. Právna zástupkyňa sťažovateľa trovy konania vyčísliła sumou 7 939 Sk, ktoré bližšie špecifikovala.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia neodporuje vyhláske Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, a preto sťažovateľovi priznal úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej sume za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2008 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) a k tomu režijný paušál a daň z pridanej hodnoty, pretože advokátka je platiteľkou tejto dane.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júla 2008